

**ADATOK A TAPOLCAI-MEDENCE ÉS KÖRNYÉKE
SZITAKÖTŐ-FAUNÁJÁHOZ
(ODONATA)**

VERS TAMÁS¹ – TÓTH SÁNDOR²

¹H-8300 Tapolca, Bajcsy-Zs. u. 11.

²H-8420 Zirc, Széchenyi u. 2., flycatcher@vnet.hu

VERS, T. & TÓTH, S.: *Data for the dragonfly (Odonata) fauna of the Tapolca basin and surrounding areas.*

Abstract: Some families of the Odonata fauna of the Bakony region and the Balaton basin are relatively thoroughly explored. This present work publishes 38 species collected/observed in recent years from the Tapolca basin, which were previously unpublished. Among the more interesting species found, 2 deserves to be mentioned: *Aeshna viridis* Eversmann, 1836, *Sympetrum danae* (Sulzer, 1776).

Keywords: Dragonflies (Odonata), faunistical results, Tapolca basin, collection and observations data

Bevezetés

A Bakony-vidék és a Balaton-medence szitakötő faunájáról számos országos faunisztikai munkában található adatokat. Ezek felsorolását itt nem tartjuk indokoltnak. Közülük első-sorban „*A Bakony természeti képe*” program keretében folyó kutatások eredményeit bemutató cikkeket (TÓTH 1985, 1996, 2001), illetve monográfiákat (TÓTH 1980, 2005, 2010) említjük meg.

Anyag és módszer

A Tapolcai-medencében folyó szitakötőgyűjtések nem voltak rendszeresek, azonban iparkodtunk minél változatosabb élőhelyek faunáját feltárni. Az imágók megfogásához az átlagos lepkeháló ritkább szövésű változatát használtuk. Mellette néhány alkalommal a kétszárnyúak begyűjtését célzó Malaise-csapdába véletlenül bekerült szitakötő példányok adatait is felhasználtuk. Az adatok nagyobb része az alkalmi megfigyelésekből származik.

Az anyag feldolgozását a szerzők végezték. A közölt anyagból egyes példányok megtalálhatók az MTM Bakonyi Természettudományi Múzeumának gyűjteményében is.

A taxonómiai kategóriák sorrendjét és nevét DÉVAI (1978) rendszere és nevezéktana szerint adjuk meg, azokkal a változtatásokkal, melyeket a Magyar Odonatológusok Baráti Köre érvényesnek elfogadott.

1. ábra: A Tapolca-patak Raposkánál

2. ábra: A Tapolca-patak Imretanyánál

Eredmények

A jelen dolgozat a Tapolcai-medencéből még nem közölt, főleg az elmúlt évek során gyűjtött/megfigyelt 38 faj adatait adja közre. Az előkerült érdekesebb fajok közül kettő érdemel említést: *Aeshna viridis* Eversmann, 1836, *Sympetrum danae* (Sulzer, 1776).

A lelőhelyek jegyzéke

Billegei-erdő (Tapolca)
Büdös-tó (Tapolca)
Diszel (Tapolca)
Eger-víz (Szigliget)
Gátvereti-rét (Tapolca)
Hamuházi-dűlő (Tapolca)
Hegyesdi-bányató (Hegyesd)
Hegyesdi-halastó (Hegyesd)
Imretanya (Tapolca)

Kis-tőzegtó (Lesencetomaj)
Lesence-nádasmező (Balatonederics)
Lesence-patak (Szigliget)
Malom-tó (Tapolca)
Nádas-tó (Badacsonytomaj)
Nagy-rét (Szigliget)
Nagy-tőzegtó (Lesencetomaj)
Piroscser (Lesencetomaj)
Pokol-tó (Tapolca)

Raposkai-mellékág, Tapolca-patak
(Raposka)
Sűrű-harasztt (Tapolca)
Tapolca
Tapolcai-séd (Tapolca)

Tapolca-patak (Raposka)
Tapolca-patak (Szigliget)
Tapolcai-parkerdő (Tapolca)
Viszló-patak (Tapolca)

A fajok jegyzéke a gyűjtési adatokkal

A gyűjtők/megfigyelők nevének rövidítése

Nem ismert a gyűjtő A
Bali József BJ
Bogdán Péter BP
Németh Lajos NL
Tóth Sándor TS

Vers Tamás VT

Egyéb rövidítés
+MAL Malaise-csapdával gyűjtve

A fajok felsorolása

ALREND: ZYGOPTERA

Platycnemis pennipes pennipes (Pallas, 1771): Eger-víz: 2012.07.26., 9♂ 11♀, TS; Gátvereti-rét: 2013.07.17., 1♂ 1♀, VT; 2013.07.18., 2♂ 1♀, VT; 2013.07.19., 1♂ 3♀, VT; 2013.07.22., 3♂ 2♀, VT; 2013.07.25., 4♂ 2♀, VT; 2013.07.27., 2♂ 1♀, VT; 2013.08.11., 2♂ 4♀, VT; Kis-tőzegtő: 2013.08.19., 1♂ 2♀, VT; Raposkai-mellékág: 2001.06.05., 1♂ 1♀, BJ; Lesence-nádasmező: 2010.05.24., 1♂ 3♀, TS; Tapolca-patak: 2013.08.08., 2♀, TS; Viszló-patak: 1987.07.18., 2 lárva, VT.

Coenagrion ornatum (Sélyns-Longchamps, 1850): Eger-víz: 2012.07.26., 2♂ 1♀, TS; Lesence-patak: 2012.07.26., 2♀, TS; Piroscser: 2012.05.24., 1♂ 2♀, TS; Viszló-patak: 1987.07.18., 1 lárva, VT.

Coenagrion puella puella (Linnaeus, 1758): Hegyesdi-halastó: 1967.12.18., 1 lárva, VT; Imretanya: 2013.06.08., 3♂ 1♀, VT; 2013.06.11., 2♂ 1♀, VT; 2013.06.12., 1♂ 3♀, VT; 2013.06.16., 1♂ 1♀, VT; Lesence-nádasmező: 2010.05.24., 2♂ 3♀, TS; Piroscser: 2009.04.20., 2♂ 4♀, TS; Tapolcai-parkerdő: 2005.06.14., 1♀, TS, +MAL.

Coenagrion pulchellum interruptum (Charpentier, 1825): Lesence-nádasmező: 2012.08.08., 4♂ 9♀, TS; Nádas-tó: 2012.07.26., 5♂ 1♀, TS; Nagy-rét: 1985.05.08., 2 lárva, VT; Pokol-tó: 2001.05.20., 1♂ 2♀, TS, +MAL; Piroscser: 2012.05.24., 6♂ 2♀, TS.

Pyrrosoma nymphula interposita Varga, 1968: Piroscser: 2009.04.20., 3♂ 1♀, TS; Tapolca: 1990.05.14., 2♀, NL; Tapolcai-séd: 2013.06.08., 1♂ 1♀, VT.

Erythromma viridulum viridulum Charpentier, 1840: Lesence-nádasmező: 2010.05.24., 5♂ 3♀, TS; Nagy-rét: 1985.05.08., 1 lárva, VT.

Ischnura elegans pontica Schmidt, 1938: Hegyesdi-bányató: 2012.09.15., 1♂, BJ; Hegyesdi-halastó: 1967.05.15., 1 lárva, BP; Lesence-nádasmező: 2010.05.24., 8♂ 3♀, TS; Lesence-patak: 2012.07.26., 15♂ 9♀, TS; Raposkai-mellékág: 2001.06.05., 2♂ 1♀, BJ; Viszló-patak: 1987.07.18., 3 lárva, VT.

Ischnura pumilio (Charpentier, 1840): Lesence-nádasmező: 2012.08.08., 12♂ 3♀, TS; Piroscser: 2012.05.24., 3♂ 9♀, TS; Pokol-tó: 2001.05.20., 1♂, TS, +MAL; Tapolcai-parkerdő: 2005.06.14., 2♂ 1♀, TS, +MAL.

Enallagma cyathigerum cyathigerum (Charpentier, 1840): Nádas-tó: 2012.07.26., 2♂ 1♀, TS; Pokol-tó: 2001.05.20., 2♀, TS, +MAL; Raposkai-mellékág: 2001.06.05., 1♂ 3♀, BJ.

Sympecma fusca (Van der Linden, 1820): Diszel: 1990.02.26., 3♀, NL; Hegyesdi-bányató: 2012. 09.15., 2♀, BJ; Hegyesdi-halastó: 1967.12.18., 1 lárva, VT; 1985.10.20., 2 lárva, BP; Kis-tőzegtó: 2013. 08.17., 1♂, VT; Lesence-nádasmező: 2010.05.24., 2♀, TS; Nádas-tó: 2012.07.26., 1♂ 1♀, TS; Piroscser: 2009.04.20., 1♂ 4♀, TS; Pokol-tó: 2001.05.20., 1♂ 1♀, TS, +MAL; Tapolcai-parkerdő: 2005.06.14., 1♂ 1♀, TS, +MAL.

Lestes barbarus (Fabricius, 1798): Hegyesdi-halastó: 1967.05.15., 3 lárva, BP; Lesence-nádasmező: 2010.05.24., 2♂ 1♀, TS; Nagy-rét: 1985.05.08., 3 lárva, VT; Piroscser: 2012.05.24., 2♂ 7♀, TS; Pokol-tó: 2001.05.20., 1♀, TS, +MAL.

Lestes sponsa sponsa (Hansemann, 1823): Lesence-nádasmező: 2012.08.08., 4♂ 1♀, TS; Nagy-rét: 1985.05.08., 2 lárva, VT, Tapolca-patak: 2013.08.08., 4♀, TS.

Lestes virens vestalis Rambur, 1842: Tapolcai-séd: 2013.08.19., 1♂ 4♀, VT; Kis-tőzegtó: 2013.08.18., 4♂ 1♀, VT.

Agrion splendens splendens (Harris, 1782): Eger-víz: 2012.07.26., 13♂ 21♀, TS; Gátvereti-rét: 2013.07.19., 1♂ 1♀, VT; Imretanya: 2013.05.04., 52♂ 28♀, VT; 2013.05.08., 30♂ 18♀, VT; 2013.05.11., 8♂ 5♀, VT; 2013.05.15., 13♂ 3♀, VT; 2013.05.16., 5♂ 2♀, VT; 2013.05.21., 45♂ 5♀, VT; 2013.05.07., 19♂ 10♀, VT; 2013.06.08., 8♂ 3♀, VT; 2013.06.14., 16♂ 6♀, VT; 2013.06.19., 12♂ 5♀, VT; 2013.07.18., 3♂ 2♀, VT; 2013.07.19., 6♂ 5♀, VT; 2013.08.01., 8♂ 3♀, VT; 2013.08.02., 3♂ 2♀, VT; 2013.08.10., 18♂ 2♀, VT; 2013.08.13., 26♂ 18♀, VT; 2013.08.27., 3♂ 6♀, VT; 2013.09.02., 2♂ 3♀, VT; Lesence-patak: 2012.07.26., 6♂ 4♀, TS; Raposkai-mellékág: 2001.06.05., 4♂ 3♀, BJ; Viszló-patak: 1987.07.18., 1 lárva, VT.

ALREND: ANISOPTERA

Brachytron pratense (Müller, 1764): Hegyesdi-halastó: 1985.10.20., 1 lárva, BP; Lesence-nádasmező: 2010.05.24., 3♀, TS; Piroscser: 2009.04.20., 3♂ 4♀, TS.

Aeshna affinis Van der Linden, 1820: Billegei-erdő: 2013.06.20., 1♂ 1♀, VT; Hegyesdi-halastó: 1985.06.17., 2 lárva, VT; Imretanya: 2013.05.04., 1♂ 1♀, VT; 2013.05.08., 1♂ 1♀, VT; 2013.05.22., 1♂ 1♀, VT.

Aeshna cyanea (Müller, 1764): Hegyesdi-halastó: 1985.10.20., 1 lárva, BP; Imretanya: 2013. 07.12., 1♂ 1♀, VT; 2013.07.14., 1♂ 1♀, VT; 2013.07.17., 3♂ 1♀, VT; 2013.07.21., 1♂ 1♀, VT; Nagy-rét: 1985.05.08., 2 lárva, VT; Tapolca: 1990.08.04., 1♂ 1♀, NL; 2013.07.23., 1♂ 1♀, VT.

Aeshna mixta Latreille, 1805: Billegei-erdő: 2013.06.20. (tömeges), VT; Hegyesdi-halastó: 1967. 12.18., 4 lárva, VT; Hegyesdi-halastó: 1985.06.17., 7 lárva, VT; Lesence-nádasmező: 2012.08.08., 21♂ 5♀, TS; Nádas-tó: 2012.07.26., 1♂ 3♀, TS; Tapolca-patak: 2013.08.08., 6♂ 4♀, TS.

Aeshna viridis Eversmann, 1836: Imretanya: 2013.07.29., 1♂ 1♀, VT.

Anaciaeschna isosceles isosceles (Müller, 1767): Hegyesdi-halastó: 1967.12.18., 8 lárva, VT; 1985.06.17., 2 lárva, VT; Imretanya: 2013.07.12., 1♂ 1♀, VT; 2013.07.15., 3♂ 1♀, VT; Nádas-tó: 2012.07.26., 5♂ 1♀, TS; Piroscser: 2012.05.24., 2♂ 7♀, TS; Raposkai-mellékág: 2001.06.05., 1♀, BJ.

Anax imperator imperator Leach, 1815: Hegyesdi-halastó: 1967.04.18., 5 lárva, VT; 1967.05.15., 3 lárva, BP; 1985.06.17., 9 lárva, VT; Imretanya: 2013.08.19., 1♂ 1♀, VT; 2013.08.26., 1♂ 2♀, VT; 2013.08.30., 1♂ 1♀, VT; Kis-tőzegtó: 2013.08.09., 1♂ 1♀, VT; Malom-tó: 2012.09.15., 1♂, BJ.

Anax parthenope parthenope (Sélys-Longchamps, 1839): Imretanya: 2013.08.01., 1♂ 1♀, VT; Lesence-nádasmező: 2010.05.24., 1♀, TS.

Gomphus vulgatissimus vulgatissimus (Linnaeus, 1758): Hegyesdi-halastó: 1985.10.20., 1 lárva, BP; Lesence-nádasmező: 2010.05.24., 1♂ 2♀, TS; Piroscser: 2012.05.24., 1♀, TS; Tapolca-patak (Raposka): 2013.05.14., 1♂, VT.

Cordulia aenea aenea (Linnaeus, 1758): Hegyesdi-halastó: 1967.12.18., 2 lárva, VT; Nádas-tó: 2012.07.26., 2♂ 1♀, TS; Piroscser: 2012.05.24., 1♂ 2♀, TS; Raposkai-mellékág: 2001.06.05., 1♂, BJ; Tapolca-patak (Raposka): 2013.05.14., 1♂ 1♀, VT.

Libellula depressa Linnaeus, 1758: Hegyesdi-halastó: 1967.05.15., 2 lárva, BP; Imretanya: 2013.06.17., 1♂ 1♀, VT; 2013.06.18., 2♂ 1♀, VT; 2013.06.19., 3♂ 1♀, VT; 2013.07.17., 1♂ 1♀, VT; 2013.08.01., 1♂ 1♀, VT; Lesence-nádasmező: 2010.05.24., 4♂ 3♀, TS; Nagy-rét: 1985.05.08., 6 lárva, VT; Viszló-patak: 1986.07.20., 1 lárva, VT.

3. ábra: Szörös szitakötő
(*Brachytron pratense*)

4. ábra: Frissen kibújt négyfoltos acsa
(*Libellula quadrimaculata*)

Libellula fulva fulva Müller, 1764: Hamuházi-dűlő: 1996.06.02., 1♀, VT; Imretanya: 2008.05.28., 1♀, VT; Tapolca: 2008.06.05., 1♀, VT; Tapolcai-séd: 1996.06.11., 11♂ 3♀, VT; 1997.04.24., 2♀, VT; Viszlói-erdő: 2007.06.20., 1♀, VT; Viszló-patak: 1987.07.18., 1 lárva, VT.

Libellula quadrimaculata quadrimaculata Linnaeus, 1758: Hegyesdi-halastó: 1967.12.18., 1 lárva, VT; 1984.06.11., 1 lárva, VT; Lesence-nádasmező: 2010.05.24., 3♂ 3♀, TS; Nádas-tó: 2012.07.26., 1♀, TS; Raposkai-mellékág: 2001.06.05., 1♂, BJ.

Orithetrum brunneum brunneum (Fonscolombe, 1837): Eger-víz: 2012.07.26., 6♂ 2♀, TS; Lesence-nádasmező: 2012.08.08., 2♂ 1♀, TS; Lesence-patak: 2012.07.26., 4♂ 2♀, TS; Tapolca-patak: 2013.08.08., 2♂ 4♀, TS; Tapolca-patak (Raposka): 2013.05.14., 1♂, VT; Viszló-patak: 1986.07.20., 1 lárva, VT.

Orithetrum cancellatum cancellatum (Linnaeus, 1758): Hegyesdi-halastó: 1967.05.18., 2 lárva, VT; 1967.06.15., 4 lárva, BP; Imretanya: 2013.07.16., 1♂ 1♀, VT; 2013.07.18., 1♂ 1♀, VT; 2013.08.06., 1♂ 1♀, VT; 2013.08.07., 1♂ 1♀, VT; 2013.08.10., 1♂ 1♀, VT; Kis-tőzegtó: 2013.08.19. (8), VT; Lesence-nádasmező: 2012.08.08., 5♂ 1♀, TS.

Crocothemis erythraea erythraea (Brullé, 1832): Eger-víz: 2012.07.26., 3♂ 2♀, TS; Gátvereti-rét: 2013.07.19., 1♀, VT; Hegyesdi-halastó: 1967.12.18., 3 lárva, VT; 1985.06.17., 5 lárva, VT; Lesence-nádasmező: 2010.05.24., 2♂ 7♀, TS; Nádas-tó: 2012.07.26., 1♂ 4♀, TS.

Sympetrum danae danae (Sulzer, 1776): Kis-tőzegtó: 2013.08.19., 1♂, VT.

Sympetrum flaveolum flaveolum (Linnaeus, 1758): Gátvereti-rét: 2013.08.01., 1♀, VT; Hegyesdi-halastó: 1985.06.17., 12 lárva, VT; Piroscser: 2012.05.24., 7♂ 2♀, TS; Pokol-tó: 2001.05.20., 1♀, TS, +MAL; Raposkai-mellékág: 2001.06.05., 1♂ 3♀, BJ.

Sympetrum meridionale (Sélys-Longchamps, 1841): Gátvereti-rét: 2013.08.01., 1♂ 1♀, VT; Hegyesdi-bányató: 2012.09.15., 1♂, BJ; Hegyesdi-halastó: 1985.06.17., 3 lárva, VT; Kis-tőzegtó: 2013.08.08., 2♂ 1♀, VT; 2013.08.19., 2♂ 1♀, VT; 2013.09.18., 1♂, VT; Lesence-patak: 2012.07.26., 5♂ 1♀, TS; Nádas-tó: 2012.07.26., 1♂, TS.

Sympetrum sanguineum sanguineum (Müller, 1764): Gátvereti-rét: 2013.08.01., 2♀, VT; 2013.08.08., 1♂ 3♀, VT; Hegyesdi-halastó: 1985.06.17., 1 lárva, VT; Imretanya: 2013.08.01., 1♂, VT; 2013.08.06., 3♂ 1♀, VT; 2013.08.07., 1♂, VT; Kis-tőzegtó: 2013.08.08., 2♂ 1♀, VT; 2013.08.19., 8♂ 2♀, VT; 2013.09.18., 1♂, VT; Lesence-nádasmező: 2012.08.08., 8♂ 3♀, TS; Nagy-rét: 1985.05.08., 1 lárva, VT; Sűrű-harasz: 2013.09.16., 1♂ 2♀, VT; Tapolca-patak: 2013.08.08., 4♀, TS; Tapolca-patak (Raposka): 2013.09.08., 8♂ 3♀, VT.

Sympetrum striolatum striolatum (Charpentier, 1840): Gátvereti-rét: 2013.07.25., 3♀, VT; Hegyesdi-halastó: 1984.06.11., 2 lárva, VT; 1985.06.17., 3 lárva, VT; Kis-tőzegtó: 2013.08.19., 1♂ 1♀, VT; Lesence-nádasmező: 2012.08.08., 2♂ 1♀, TS.

Sympetrum vulgatum vulgatum (Linnaeus, 1758): Gátvereti-rét: 2013.07.25., 1♀, VT; Hegyesdi-halastó: 1984.06.11., 1 lárva, VT; 1987.05.15., 4 lárva, BP; Imretanya: 2013.8.01., 1♂, VT; 2013.08.06., 1♂ 1♀, VT; 2013.08.07., 1♂ 2♀, VT; Kis-tőzegtó: 2013.08.19., 1♂, VT; 2013.08.08., 2♂ 1♀, VT; 2013.09.18., 1♂, VT; Tapolcai-parkerdő: 2005.06.14., 1♀, TS, +MAL.

Irodalom

- DÉVAI, GY. (1978): A magyarországi szitakötő (Odonata) fauna taxonómiai és nomenklaturai revíziója. – A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 1977. p. 81–96.
- TÓTH, S. (1980): A Bakony hegység szitakötő faunája (Insecta: Odonata). – A Bakony természettudományi kutatásának eredményei **13**: 1–135.
- TÓTH, S. (1985): Adatok a Bakony hegység szitakötő faunájához (Insecta: Odonata). – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis, **4**: 43–84.
- TÓTH, S. (1996): A Balatonba torkolló kisvízfolyások szitakötő-faunájának (Odonata) összehasonlító vizsgálata. – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis, **15**: 53–73.
- TÓTH, S. (2001): A vörös légivadász (*Pyrrhosoma nymphula interposita* Varga, 1968) előfordulási sajátosságai a Bakony-vidéken (Insecta: Odonata). – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis, **18**: 25–94.
- TÓTH, S. (2005): A Bakony-vidék és a Balaton-medence szitakötő-faunája (Insecta: Odonata). – A Bakony természettudományi kutatásának eredményei **29**: 1–224.
- TÓTH, S. (2010): A Dunántúli-dombság és környéke szitakötő faunája (Insecta: Odonata). – Natura Somogyiensis **16**: 1–118.